

Genomföranderapport 2019

Operativt program inom fonden för europeiskt bistånd till dem som har
det sämst ställt 2014-2020

Innehåll

1 ALLMÄN INFORMATION	3
2 ÖVERSIKT ÖVER GENOMFÖRANDET	3
2.1 Uppgifter om genomförandet av programmet med hänsyn till de gemensamma indikatorerna för delvis eller helt genomförda insatser	3
2.2 Uppgifter om och bedömning av åtgärderna med hänsyn till principerna i artikel 5.6 och 5.11 och, i förekommande fall, i artikel 5.13 i förordning (EU) nr 223/2014.	5
2.3 Gemensamma indikatorer	16
2.3.1. Utfallsindikatorer för grundläggande materiellt bistånd.....	17
2.3.2. Resultatindikatorer för grundläggande materiellt bistånd.....	17

1 ALLMÄN INFORMATION

CCI	2014FI05FMOP001
Rubrik	Operativt program för bistånd till dem som har det sämst ställt 2014-2020
Version	2014.1
Rapporteringsår	2019
Datum för samråd med relevanta intressenter	03.06.2020

2 ÖVERSIKT ÖVER GENOMFÖRANDET

2.1 Uppgifter om genomförandet av programmet med hänsyn till de gemensamma indikatorerna för delvis eller helt genomförda insatser

Finlands operativa program för bistånd till dem som har det sämst ställt 2014–2020 antogs 16.12.2014. Programmet började genomföras i slutet av år 2015. År 2019 var det fjärde hela året för genomförande av det operativa programmet.

Verkningsfullhet och effektivitet: att garantera en oklanderlig skötsel av finanserna och lindra den administrativa bördan

En partnerorganisation som delar ut livsmedel inom ramen för det operativa programmet är en medborgarorganisation eller något annat offentligt organ och/eller en icke-vinstdrivande organisation som arbetar med målgruppen och där utdelningen av livsmedel ofta är ordnad i form av frivilligarbete. Organisationerna som deltog i det år 2013 avslutade programmet för livsmedelsbistånd till dem som har det sämst ställt inom gemenskapen framförde i samband med beredningen av det operativa programmet ett önskemål om att den administrativa bördan skulle lindras på så sätt att det nya operativa programmets administrativa myndighet (Mavi¹) centraliserat upphandlar livsmedlen som distribueras inom programmet och transporten av dem, och levererar livsmedlen till partnerorganisationerna. Partnerorganisationerna får livsmedlen för utdelning avgiftsfritt och delar i sin tur ut livsmedlen avgiftsfritt till dem som har det sämst ställt. Livsmedlen delas ut i form av matpaket eller måltider till dem som har det sämst ställt.

Vid genomförandet används tekniskt bistånd för kostnader för personal, datasystem och kommunikation samt för övriga kostnader (t.ex. lokaliteter) som hör samman med administrationen av programmet vid den administrativa myndigheten. Det tekniska biståndets andel av den finansiella ramen är 5 %.

¹ Fr.o.m. 1.1.2019 utgör Landsbygdsverket (Mavi) en del av Livsmedelsverket.

Genomförandet är indelat i två olika insatser: utdelning och inköp. Distributionsinsatsen är programmets kärna för vilken man väljer partnerorganisationer, informerar, undersöker livsmedels-, transport- och lagringsbehoven, ordnar med behövliga transporter, följer upp hur genomförandet framskrider samt samlar in information och rapporterar om genomförandet. Kostnaderna för utdelningsinsatsen täcks med tekniskt bistånd. I fråga om inköpsinsatsen upphandlar man de livsmedel samt transport- och lagringstjänster som behövs för utdelningen genom ett förfarande för konkurrensutsättning. Processen för konkurrensutsättning av de livsmedel som skulle distribueras år 2019 inleddes år 2018. Också processen för konkurrensutsättning av transport- och lagringstjänster för 2019 och 2020 års utdelningar inleddes redan år 2018. År 2019 genomfördes två utdelningar av livsmedel till partnerorganisationerna: 18.3–4.6.2019 och 19.9–16.12.2019.

När det gäller köp av livsmedel justeras årligen produktsortimentet och de produktspecifika bestämmelserna om minimikvalitet i anbudsbegäran samt mängderna olika produkter så att de i största möjliga utsträckning motsvarar partnerorganisationernas behov, dock så att den disponibla bevillningsfullmakten i budgeten inte överskrids. I fråga om 2019 års produktsortiment ändrades en produkt enligt fått responsen (pasta i ostsås till potatismospulver).

Liksom förra året sjönk partnerorganisationernas mängduppskattning för sammanlagt 10 produkters vidkommande med nästan 110 000 kg jämfört med året innan, men det fanns stora skillnader i det inbördes behovet av produkter. Partnerorganisationer uppskattade behöva mera konserv mat och grötflingor, men mindre alla andra produkter. Man kunde svara lite bättre på partnerorganisationernas behov av produkter än 2018, totalt sett med cirka 96 %. Den totala utdelade mängden livsmedelshjälp minskade dock bara med cirka 26 000 kg från föregående år.

Med tanke på helheten påverkas prisbildningen för livsmedel som betalats med fondmedel av ändringar i den fastställda minimikvaliteten för produktsortimentet samt partnerorganisationernas ändringar i sina produktspecifika val. Priserna för samtliga produkter bygger på konkurrensutsatta avtalspriser, men generellt sett steg priserna på produkter jämfört med året innan.

Då genomförandet sker centraliserat på en offentlig myndighets försorg är den administrativa myndigheten också stödmottagare. När det gäller oklanderlig skötsel av finanserna har man vid den administrativa myndigheten fäst särskilt avseende vid åtskiljandet av uppgifter i överensstämmelse med det operativa programmets administrations- och kontrollsystem. Kostnaderna som uppkommer för fonden söks till utbetalning som administrationens separata interna utbetalningar som också innefattar de administrativa verifieringar som krävs.

Det år 2016 justerade finansieringsbeslutet omfattar genomförandet av programperiodens senare hälft 2017–2020 i överensstämmelse med planen. Bevillningsfullmakterna för 2017–2020 binds till insatsen utan någon separat ansökan, om den årliga genomföranderapporten visar att insatsen har framskridit enligt planen. Det sammanlagda beloppet av betalda stödberättigande offentliga utgifter för genomförandet uppgick till 4.047.764,61 euro (år 2018: 3.764.999,43 euro), varav 3.924.307,93 euro (år 2018: 3.636.853,58 euro) hänförde sig till genomförandet av insatser i samband med livsmedelsbistånd. Det operativa programmet innehåller inte anskaffning av grundläggande

materiellt bistånd. Det sammanlagda beloppet av stödberättigande offentliga utgifter som meddelades till kommissionen var 4.047.764,61 euro (år 2018: 3.772.275,93 euro).

2.2 Uppgifter om och bedömning av åtgärderna med hänsyn till principerna i artikel 5.6 och 5.11 och, i förekommande fall, i artikel 5.13 i förordning (EU) nr 223/2014.

Syftet med det operativa programmet är att avhjälpa matbristen framför allt hos dem som har det sämst ställt och som har fallit igenom den offentliga sektorns skyddsnet och är tvungna att stöda sig på livsmedelshjälp och annan icke officiell hjälp och vars dagliga kost är otillräcklig och ensidig.

Icke-diskriminering: jämställdhetsprincipen

I uppbyggnaden av programmet har fästs avseende vid jämställdheten mellan män och kvinnor på så sätt att stöd kan fås oberoende av kön. Nätverket av partnerorganisationer omfattar organisationer som når olika slag av målgrupper. Den administrativa myndigheten har instruerat sina partnerorganisationer och utdelningsställen om fondens huvudprinciper. Vid utdelningen av livsmedelshjälp förutsätts att organisationerna följer principerna om jämställdhet och icke-diskriminering. Med icke-diskriminering avses att stärka och upprätthålla jämställdheten mellan män och kvinnor samt att alla ska åtnjuta respekt och människovärde.

Livsmedelshjälpen delas i regel ut vid så kallade öppna utdelningar så att ett tillräckligt kriterium för att ha rätt till biståndet är att man söker livsmedelshjälp, kommer till platsen och ställer sig i kö för att få livsmedelsbistånd. De separat fastställda partnerorganisationerna kan dela ut livsmedel också med inriktning på en bestämd grupp. Att dela ut livsmedel till mindre bemedlade personer överlag, förutsatt att mottagandet av hjälpen är begränsat på något vis, har också tolkats som riktad utdelning. I praktiken har det varit frågan om till exempel att församlingens diakoniarbetare har kunnat ge ett matpaket direkt till en biståndsmottagare, då han eller hon har observerat att en person eller familj som omfattas av diakonihjälpen är i behov av mathjälp. I detta fall baserar sig rätten till stöd på personens tjänste- eller kundförhållande med partnerorganisationen.

Kommunikation och information om livsmedelshjälp till människor som är bosatta i glesbygden

I samband med utdelningen av livsmedelshjälp och information om den uppfylls kravet på jämlikhet och icke-diskriminering på så sätt att programmet i så stor utsträckning som möjligt täcker hela Finland och riktar sig till olika målgrupper.

I egenskap av administrativ myndighet använder sig Livsmedelsverket av sina egna webbsidor (bl.a. blanketter och anvisningar) som huvudsaklig kommunikationskanal. Dessutom får partnerorganisationernas kontaktpersoner information med e-post enligt behov.

Partnerorganisationerna använder sig av de informationskanaler de anser vara bäst då de informerar om livsmedelshjälpen i allmänhet samt ger instruktioner till de lokala utdelningsställena. De lokala föreningarna och församlingarna använder olika metoder för sin kommunikation. Av dem kan nämnas information om utdelningar på den egna webbplatsen, i lokaltidningar och på föreningens eller församlingens och/eller affärernas eller t.ex. bibliotekets anslagstavlor. När det gäller sociala medier har några lokala föreningar använt sig av till exempel Facebook för att ge information. Partnerorganisationerna berättar att informationen ofta sprids vidare också i muntlig form, framför allt bland vissa biståndsmottagare såsom invandrare.

Partnerskap

År 2019 informerade Livsmedelsverket och den nationella myndighet som representerar medlemsstaten (ANM) om genomförandet av programmet i huvudsak på sina webbplatser. En lägesöversikt över Finlands operativa program Hållbar tillväxt och jobb 2014–2020 gavs på mötet 21.11.2019 för uppföljningsgruppen för strukturfondsprogrammet för Finland.

Det årliga utvärderingsmötet med kommissionen gick av stapeln i Tammerfors 26.09.2019.

Partnerorganisationernas och den administrativa myndighetens gemensamma årsmöte hölls 3.12.2019 i Helsingfors.

På årsmötena behandlas aktuella frågor samt den respons som inkommit på produkterna och på leveranser och utdelning av dem. Samtidigt ges instruktioner och rådgivning om ifyllandet av blanketter och handledningen av utdelningsställena. Utöver responsen på utdelning och produkter diskuterades i år andra projekt i anslutning till utdelning av mathjälp och upprättandet av nätverk. Dessutom berättade Piia Aho från Marthaförbundet om Arki sujuvaksi-projektet och bakgrunden till recepthäftet 'Maukasta EU-ruokakassista'. Vad gäller framtiden granskades preliminär information om genomförandet av 2020 och läget för förberedelserna för ESF+.

Från Finland har deltagare från den administrativa myndigheten och/eller partnerorganisationerna medverkat i FEAD Network-evenemangen. I FEAD-fondens nätverkspublikation om exempelprojekt i olika medlemsstater ingick också de bästa rutinerna från Finlands partnerorganisationer (FEAD Case Studies 2019).

FEAD och ESF

Fonderna bedriver inbördes samarbete och söker fungerande samarbetsformer. Direkt samordning av finansieringsbesluten har inte ansetts vara nödvändigt. Partnerorganisationerna har informerats om ESF:s verksamhet och på Livsmedelsverkets webbplats har det lagts ut länkar till webbplatserna för FEAD:s partnerorganisationer så att ESF-projektaktörerna enklare hittar de instanser som är verksamma inom FEAD.

Som konkret synergi kan man nämna de ESF-medfinansierade projekt som, för de partnerorganisationer som deltar i dem, fungerar som kompletterande åtgärd för att stärka de mindre bemedlades sociala delaktighet. Projekten finansieras inte från FEAD. Bland annat följande projekt kan nämnas:

- Projektet Terveysteksi (1.8.2016–31.7.2019), vars mål är att styra långtidsarbetslösa till hälsovårds- och socialtjänster och stärka deras livskompetens samt arbets- och funktionsförmåga. Projektets syfte är att ta fram en modell där medborgarorganisationer kan anlitas för att ge information om hälsokontroller och socialservice samt vägledning till att använda dessa. Två av FEAD:s partnerorganisationer fungerar som ansvariga aktörer inom projektet.

Utöver ESF är till exempel Social- och hälsoorganisationernas understödscentral (STEA) en betydande finansiär av organisationsverksamhet inom social- och hälsovårdssektorn i Finland. Partnerorganisationerna har kunnat använda sig av projekt som finansierats av STEA för att öka delaktigheten hos mindre bemedlade biståndsmottagare.

- Projektet Osallistava yhteisö 2019–2021. Syftet med projektet är att få till stånd riksomfattande koordination, öka mångsidigheten och samarbetet i lokala och regionala funktioner samt stärka individernas delaktighet, egenmakt och agentskap inom mångsidig livsmedelshjälp och gemensamma måltider. En av projektets utåt mest synliga former är kartunderlagstjänsten som öppnade 2020 för att underlätta kommunikationen för livsmedelshjälpsaktörer (www.ruoka-apu.fi).
- Via projektet Kipinä har man ordnat till exempel med gratis verksamhet för alla mindre bemedlade och arbetslösa och deras familjemedlemmar, såsom avgiftsfria föreläsningar om hälsa och motion och meningsfulla fritidsaktiviteter.

För att utveckla och ordna livsmedelshjälpsverksamheten på riksnivå för personer i behov av särskilt stöd har social- och hälsovårdsministeriet beviljat totalt 1 200 000 euro i statligt understöd som organisationer kan ansöka om.

För att informera om utdelning av livsmedelshjälp som finansieras från fonden kan partnerorganisationerna använda sig av både finsk- och svenskspråkiga affischer som skickats från Livsmedelsverket till utdelningsställena enligt behov. Partnerorganisationerna kan också ladda ner kommunikationsmaterial från det operativa programmens webbplats. År 2019 skickades också tre brev om aktuella frågor till partnerorganisationerna. Brev fanns också att få på Livsmedelsverkets webbplats. Naturresursinstitutets (Luke) webbpublikation "Tieto kiertämään: Viestintäopas ruoka-aputoimijalle" skickades ut till partnerorganisationerna för användning och som hjälp i kommunikationen.

Partnerorganisationerna utgjorde den största intressentgruppen i det operativa programmet. Partnerorganisationerna företräder ett brett spektrum av olika organisationer som arbetar med att hjälpa mindre bemedlade personer i Finland. Tyngdpunkten på samarbetet med intressentgrupperna på administrativ nivå har i fråga om arbets- och näringsministeriets ESF-program legat på att finna synergier i programmets verksamhet och att informera projekten och partnerorganisationerna om det praktiska programgenomförandet. Via den sakkunskap som finns inom jord- och skogsbruksministeriet har man strävat efter att få det operativa programmet att bättre svara mot framför allt livsmedels och näringsfrågor.

På sommaren skickade arbets- och näringsministeriet ut en enkät (tidsfrist för svar 6.9.2019) om förberedelserna för ESF+ till partnerorganisationerna. Efter enkäten gick man igenom enkätens resultat och kommentarer i en workshop 24.10.2019.

Bokföring och insamling av information från utdelningsställena

Vid partnerorganisationernas utdelningsställena förs bok över de livsmedel som levererats till utdelningsställena och som delats ut där. I det operativa programmets ansökningsguide ingår instruktioner till partnerorganisationerna om att de är förpliktade att föra bok över användningen av de livsmedel som de har fått och att förvara bokföringsmaterialet. För bokföringen har den administrativa myndigheten utarbetat en separat blankett (för uppföljning av utdelningen och sammandrag av bokföringen). De föreningar och församlingar som delar ut livsmedelshjälp förutsätts använda de blanketter som Livsmedelsverket publicerat.

Till bokföringen fogas dokumenten som gäller utdelningen, såsom sändlistor från mottagandet av livsmedel (själva fraktsedlarna är i elektroniskt format) och verifikat över organisationernas interna eller inbördes förflyttningar. Bokföringen och dess bilagor förvaras hos föreningarna och församlingarna med tanke på eventuella kontroller. Den administrativa myndigheten upprättar årligen anvisningar om bokföringen och uppdaterar bokföringsblanketterna. Detta görs i praktiken därför att blanketterna är Excelbaserade och det berörda årets produktuppgifter finns färdigt uppdaterade i dem.

Den administrativa myndigheten fastställer de mängder livsmedel som köpts in via upphandling och som ska levereras till partnerorganisationerna efter det att avtalen med livsmedelsleverantörerna är bekräftade. Var och en partnerorganisation meddelar den administrativa myndigheten hur organisationen vill att de fastställda mängderna ska fördelas mellan dess olika utdelningsställena och skickar utöver mängduppgifterna också leveransmottagarnas kontaktuppgifter till den administrativa myndigheten. Avtal om varje leverans ingås med utdelningsställets kontaktperson och uppgifterna om leveranserna sparas i den administrativa myndighetens informationssystem.

Utdelningsstället för bok över mottagna livsmedel samt bok över utdelade livsmedelspaket och måltider. Efter avslutad utdelning gör utdelningsstället dessutom en bedömning av hur biståndsmottagarna fördelade sig på olika målgrupper. Som hjälp vid bedömningen kan utdelningsstället använda sig av den administrativa myndighetens blankett.

Varje utdelningsställe uppgör en årsberättelse till sin egen partnerorganisation, som av utdelningsställets uppgifter sammanställer partnerorganisationens årsberättelse som skickas till den administrativa myndigheten. Årsberättelsen ges på den administrativa myndighetens blankett för årsanmälan, där man för var och en produkt specificerar utdelningen av stödet samt bedömer genomförandet av programmet och dess betydelse för stödmottagarna med beaktande av det operativa programmets indikatoruppgifter. I årsberättelsen redogörs för bland annat antalet utdelade matpaket och måltider samt antalet biståndsmottagare och de EU-subventionerade livsmedlens andel av all livsmedelshjälp som partnerorganisationen delar ut. Årsberättelsen skickas till Livsmedelsverket före utgången av januari året efter stödåret.

Utdelningen 2019

Transporterna av livsmedel till partnerorganisationerna ordnades centraliserat. Livsmedlen som skulle delas ut fördes till en lagerplats i Åbo för uppsamling i partier som avsändes till organisationer och församlingar. Livsmedelsverket vidarebefordrade organisationernas

uppgifter om leveransadress och produktmängder till det företag som ansvarar för transport- och lagringstjänster. Utifrån dessa uppgifter samlades produkterna ihop och skickades vidare till biståndsorganisationernas och församlingarnas lagerlokaler. Utdelningarna genomfördes i två etapper på våren och på hösten 2019. Det sammanlagda antalet försändelser under året var 723 stycken (2018: 706 stycken). Ambitionen var att slå samman livsmedelsleveranserna till samma ort. De sista livsmedlen var framme hos mottagarna 16.12.2019.

År 2019 levererades sammanlagt cirka 1 848 ton (2018: cirka 1 939 ton) livsmedel till partnerorganisationerna. Utöver de 19 partnerorganisationerna deltog ytterligare 2 tidigare fastställda partnerorganisation som under början av året delade ut livsmedel som blivit kvar från året innan, men som inte tog emot nya livsmedel för utdelning år 2019. Utdelningen av livsmedel skedde via totalt 642 utdelningsställen. Av dem sorterade 3 utdelningsställen under de partnerorganisationer som bara delade ut livsmedel som mottagits året innan. Partnerorganisationerna delade ut sammanlagt cirka 1 877 ton (2018: 1 903 ton) livsmedel som användes i 323 256 matpaket och för tillagning av 74 350 måltider. Under år 2019 ökade användningen av livsmedel i måltider tydligt.

Andelen livsmedel som köpts med fondmedel av allt bistånd som delades ut av partnerorganisationerna (livsmedel som fått som donation eller livsmedel som organisationen själv köpt in för utdelning) uppskattades till cirka 19% (2019 uppskattades till: 45 %). Det är troligare att uppskattningarna av donerade livsmedel gradvis blivit mer exakta än att det finns betydligt mer donerad mat tillgänglig. Livsmedlen kom till partnerorganisationerna ställvis i slutet av året, och eftersom följande leverans skedde först i början av året återstod det enligt partnerorganisationernas anmälningar cirka 410 ton livsmedel att dela ut till mindre bemedlade på 2020 års sida.

Merparten av produkterna (67 %) delades ut till biståndsmottagarna via Kirkkopalvelut Ry:n, Työttömien Keskusjärjestö Ry:n och Suomen Vapaakirkko/ Viadia Ry. Andra partnerorganisationer² var ADRA Finland Säätiö, Asaria Ry, Föreningen för förebyggande rusmedelsarbete (EHYT rf), Hyvinkään Toimari Ry, Hyvä Arki ry, Hyvä Sanoma Ry, Jokilaaksojen nuorten tuki Ry, Kainuun Kansalaiskeskus Ry, Lammin Siion-Lähetys Ry, Lounais-Suomen Työllistäjä ry, Mathjälp Ruoka-apu Rf, Mielenterveyden keskusliitto, Mäntsälän Helluntailähetys ry, Rauman Seudun Työnhakijat Ry, Sotkamon Rukoushuoneyhdistys Saalem Ry, Finlands Gatumissionsförbund rf, Ortodoxa kyrkan i Finland och Finlands Röda Kors.

Partnerorganisationerna uppskattade att sammanlagt 315 559 personer (år 2018: 281 330) omfattades av det operativa programmet för dem som har det sämst ställt. Det uppskattade antalet hjälpbehövande höll fortfarande på att sjunka något. Partnerorganisationerna uppskattade enligt de fastställda indikatorerna att cirka 12% (12%) av biståndsmottagarna var yngre än 15 år, cirka 29% (29%) minst 65 år och 37% (43%) kvinnor. Andelen invandrare, personer med utländsk bakgrund eller olika minoriteter såsom romer utgjorde cirka 10% (11%) av biståndstagarna. Andelen funktionshindrade uppskattades till cirka 2% (2%) och andelen hemlösa till 1% (1%).

² Lounais-Suomen Työllistäjä ry avbruten verksamheten i mitten av 2019 och utdelningsställen av Suomen Katulähetysliitto ry bara delade ut livsmedel som mottagits året innan.

Produkter köpta med fondmedel delades år 2019 ut också på Åland via Matbanken på Åland rf (partnerorganisation: Kirkkopalvelut ry). På Åland innehöll matkassen också livsmedel som fått som donation av andra. Sammanlagt cirka 2180 kg FEAD-finansierade livsmedel delades ut på Åland och Matbanken på Åland rf uppgav att antalet biståndsmottagare var 648 personer år 2019. Andelen utdelad mathjälp översteg inte den maximala mängdreservation som skrivits in för Åland i det operativa programmet.

Problem med distributionen av livsmedel till följd av långa avstånd

Placeringen av utdelningsställena för livsmedelshjälp är beroende av var de lokala föreningarna och församlingarna som deltar i partnerorganisationernas utdelning är belägna, samt av vilka lokaliteter de kan använda för livsmedelshjälpen (bl.a. lagring av livsmedel). På grund av långa avstånd måste transportkostnaderna ändå hållas i balans i förhållande till de livsmedel som skaffas. Av den anledningen har leveranserna av livsmedel till partnerorganisationernas lokala verksamhetsställen begränsats till två gånger per år och det minsta partiet som levereras är i princip 1000 kg/leverans.

Även om man försöker leverera livsmedlen så när den lokala nivån som möjligt, kan det ändå hända att hjälpen ligger långt från de behövande. En del av de lokala föreningarna och församlingarna levererar i mån av möjlighet livsmedelshjälp också hem till de hjälpbehövande. Biståndsmottagarna är då vanligen åldringar eller rörelsehämmade. En partnerorganisation använder sig av en "butiksbil" för utdelning av livsmedel på några orter. Bilen åker runt i ett ganska vidsträckt område varje vecka och får tag på framför allt rörelsehindrade eller hjälpbehövande personer som är svåra att nå, i synnerhet åldringar.

Kompletterande åtgärder

Av partnerorganisationerna förutsätts att de genomför kompletterande åtgärder som stöder social delaktighet, vilket till sin karaktär är att åtminstone informera om olika tjänster. I samband med kompletterande åtgärder använder man sig av partnerorganisationernas sakkunskap och lokalkännedom om tjänster och projekt (t.ex. ESF). Avsikten är inte att det operativa programmet ska ersätta andra insatser som genomförs i medlemsstaten för att bekämpa fattigdom och social utslagning.

De genomförda kompletterande åtgärderna spände över ett brett spektrum och insatserna motsvarade tidigare års verksamhetssätt. Vid genomförandet betonades de åtgärder som var mest lämpade för den verksamhet som respektive partnerorganisation och dess utdelningsställen utövar. Budskapet från organisationerna är att utdelningen av livsmedel stärker det övriga sociala umgänget, man hittar kamratstöd i den egna vardagen och på många utdelningsställen kan också den hjälpbehövande själv vara med och hjälpa till. Utöver utdelningen av livsmedel genomförde organisationerna och församlingarna kompletterande verksamhet på följande vis (sammanfattning):

- Information om sådana tjänster eller händelser inom den offentliga sektorn eller tredje sektorn som stöder den sociala delaktigheten samt vägledning till social service, bostads- och/eller sysselsättningservice och/eller rådgivning i användningen av ovan nämnda tjänster
 - o Information förmedlades om den verksamhet och de rådgivningstjänster som organisationerna och församlingarna erbjuder
 - o Information om ESF-projekt eller möjlighet att delta i projekt

- Information om FPA:s och TE-byråernas tjänster och vägledning till social- och hälsovårdstjänster, t.ex. hälsokontroller, eller information om mentalvårds- och missbrukarservice eller ekonomiska frågor.
- Information om kommunens eller stadens evenemang och motionsmöjligheter
- Rådgivning till mindre bemedlade om betydelsen av näringsrik kost och om effektivare användning av produkterna
 - Med hjälp av recepthäften och matlagingskurser
 - Handledning och instruktioner om matlagning och om att klara av vardagsrutiner
- Som annat stöd som stärker delaktigheten bl.a.
 - Möjligheter till gemensamma måltider såsom frukost eller kaffe/te för att göra livsmedelsutdelningen till en social händelse.
 - Möjligheter att mäta blodtryck och blodsocker.
 - Stimulerande verksamhet såsom olika slags avgiftsfria kurser, workshoppar, camping, cafeteria och kantinaktiviteter, kultur- och välfärdstjänster samt föreläsningar, sport och andra hobbygrupper.
 - Frivilliga diskussionsmöjligheter och andaktsstunder
 - Uppsökande ungdomsarbete
 - Ärendehantering och annan hjälp för äldre och funktionshindrade, som t.ex. snöskottning eller gräsklippning
 - Möjlighet till rehabiliterande arbetstillfällen t.ex. via organisationens lopptorg.
 - Utdelning av kläder och skor, också produkter som skaffats som nya (hygienprodukter, i viss mån också stöd i form av betalningsförbindelse).

2019 genomförde den administrativa myndigheten ett samarbetsprojekt tillsammans med Marthaförbundet. Med sakkunskap förnyade Marthaförbundet i ett eget projekt möjligheterna att använda de vanligast tillgängliga livsmedlen i livsmedelshjälpen i form av ett recepthäfte. I recepten beaktade Marthaförbundet speciellt det produktutbud som är tillgängligt genom EU:s livsmedelshjälp i receptens huvudråvaror. Den administrativa myndigheten skaffade totalt 170 000 exemplar av det nya recepthäftet "Maukasta EU-ruokakassista" som ska delas ut på partnerorganisationernas utdelningsställen. Recepthäftet har också delats ut fritt i elektroniskt format.

Tillsyn

Finansministeriets finanscontrollerfunktion har hand om tillsynen över det operativa programmet i egenskap av oberoende revisionsmyndighet. Myndigheterna utsågs år 2016 i enlighet med artikel 37 i förordning (EU) nr 223/2014.

Revisionsmyndigheten utförde en kontroll hos den administrativa myndigheten 21-22.11.2019. Föremål för kontrollen var såväl systemet som de åtgärder och konton som sorterar under det operativa programmet. Revisionsmyndigheten hade inget att anmärka på i fråga om genomförandet, men den administrativa myndigheten fått rekommendation för att effektivisera fortfarande informera för partnerorganisationer om bokföringskrav.

Som första åtgärd lade den administrativa myndigheten i samband med 2020 års uppdatering till en visualisering av de centrala bokföringsanvisningarna och -blanketterna för aktörer i EU:s program för livsmedelsbistånd i bokföringsanvisningen.

I genomförandet inkluderar den administrativa myndigheten verifieringar på plats som riktar sig mot partnerorganisationernas lokala utdelningsställen. Verifieringarna innefattar

bl.a. lagringen av livsmedel, bäst före-datumen, uppföljningen av rekommenderad maximal utdelningsmängd, distributionssättet, informationen, uppfyllandet av minimikravet för kompletterande åtgärder, utdelningssituationen i mån av möjlighet samt bokföringen.

Urvalen för verifieringarna görs på basis av riskvärdering. Eftersom inget stöd i pengar betalas till partnerorganisationerna, utan stödet ges i form av livsmedel, riktas kontrollbesöken i princip mot de utdelningsställen som sorterar under partnerorganisationen. I planen beaktas också övriga besök till organisationerna.

Vid riskbedömningen beaktas de partnerorganisationer som har beviljats mer än 100 000 kg livsmedel att dela ut, nya aktörer eller aktörer som inte varit föremål för något verifieringsbesök på fem år, formen för utdelning av livsmedel (öppen och riktad utdelning) samt organisationer som lyfts fram för kontroll på basis av observationer. I planen beaktas dessutom övriga inspektioner som man haft vetskap om eller av myndigheterna avlagda besök på plats. Den geografiska täckningen samt olika slag av partnerorganisationer beaktas i planen. Objekten väljs ut separat för var och en utdelningsomgång (målet är två utdelningar av livsmedel/år).

År 2019 utfördes 12 stycken verifieringar på plats hos de utdelningsställen som tagit emot livsmedel. Mängden livsmedel som var föremål för kontroll baserades i planen på den mängd livsmedel som levereras till utdelningsstället under utdelningsomgången. I praktiken kunde utdelningsstället, beroende på verifieringstidpunkten, ännu ha kvar livsmedel från ett tidigare parti i lager. I samband med verifieringen gick man då igenom hela lagret.

Under verifieringsbesöket ges vid behov muntliga rekommendationer och anvisningar, om det i samband med besöket framkommer omständigheter som kräver instruktioner. En skriftlig kontrollrapport skickas för kännedom också till den partnerorganisation som ansvarar för utdelningsstället. Vid behov kan man på basis av rapporten i efterhand be utdelningsstället om en ytterligare utredning om hur utdelningsstället avser ändra sin verksamhet, så att utdelningen ska förlöpa enligt anvisningar och bestämmelser.

De vanligaste observationerna från verifieringsbesöken gällde olika grader av fel i bokföringen över utdelningen av livsmedel samt brister i kommunikationen. Allt fler lokala föreningar har egna webbsidor, varför webbsidornas innehåll om EU:s livsmedelshjälp också beaktas vid verifieringen. Brister har ofta observerats i uppdateringen av utdelningsställets sidor. I dessa fall går man i regel till väga så att handledning och rådgivning ges direkt till det utdelningsställe som är föremål för besöket, men också till den partnerorganisation vars underlydande utdelningsställe observationen gäller. Det är också möjligt att göra en jämförelse av bokföringen över utdelningen och lagersituationen vid tidpunkten för verifieringsbesöket som skrivbordsarbete efter besöket. Om de givna anvisningarna inte är tillräckliga åtgärder för att få verksamheten ändrad, kan man tillfälligt eller helt och hållet avbryta leveransen av produkter till det berörda utdelningsstället eller till hela partnerorganisationen. För ett objekt bad man år 2019 i efterhand utdelningsstället om en separat utredning om bokföringsskillnader som observerats vid verifieringen av bokföringen som gjordes på plats och hur man på utdelningsstället i fortsättningen tänker säkerställa att bokföringen motsvarar den verkliga lagersituationen och att bokföringen är tillgänglig som den ska.

Att bidra till en balanserad kost

Vid valet av livsmedel har man beaktat produkter som stöder en mångsidig kost samt livsmedelssäkerheten. Vidare har det tagits hänsyn i synnerhet till hur livsmedlen går att transportera liksom till partnerorganisationernas begränsade lagringsmöjligheter och produkternas hållbarhet. Av transport- och lagringstekniska skäl har färskprodukter eller produkter som kräver kyltransport och kylagring inte kunnat tas med i sortimentet.

Livsmedlen som år 2019 delades ut till dem som har det sämst ställt: vetemjöl, semlemjöl, grötflingor, pastaprodukt, köttkonserv, surskorpor, frukostprodukt av spannmål (müsli), ärtsoppa och mjölkpulver samt färdiga måltidsingredienser (potatismospulver). I det ändrade sortimentet beaktades partnerorganisationernas respons på produkterna och önskemålen. Utöver livsmedlen från det operativa programmet kan partnerorganisationerna också dela ut livsmedel som fåtts som donation.

År 2018 ordnades en offentlig anbudstävlan för upphandling av transport- och lagringstjänster för livsmedel för åren 2019 och 2020. Livsmedlen för år 2019 konkurrensutsattes år 2018. Vid upphandlingen fästes avseende vid höga kvalitetskrav på produkterna och de näringsrekommendationer som Statens näringsdelegation meddelat. Med de utvalda produkterna försöker man stöda näringsdelegationens rekommendationer. För enskilda produkter hade särskilda kvalitetskrav fastställts. Till exempel skulle ärtsoppans kötthalt vara 5% och mjölkpulvret skulle innehålla D-vitamin.

Partnerorganisationerna uppskattar själva vilka produkter de behöver vid utdelningen och i vilka mängder och kan därmed också själv bestämma innehållet i de matpaket de delar ut. Det sätt på vilket partnerorganisationen organiserar utdelningen (t.ex. hur ofta utdelningarna genomförs) samt vilka andra donerade produkter som finns att tillgå inverkar på innehållet i paketen. Produkter som fås som donation är oftare färskprodukter eller också håller deras bäst före-datum på att gå ut, och därför krävs det vanligen att de delas ut snabbt. Responsen visar att de produkter som fås via programmet vanligen inte är sådana som organisationerna erbjuder som donationer. Partnerorganisationerna utarbetar en rekommendation för maximal utdelningsmängd till utdelningsställena, varvid organisationen om den så önskar kan beakta privathushållets storlek i fråga om matpaketen och i analogi med detta dela ut mer produkter till ett större hushåll än till ett enpersonshushåll.

Innehållet i medeltal i de matpaket som delades ut till enpersonshushåll år 2019:

Produkt	st
Köttkonserv, 0,4 kg	1-3
Surskorpa, 0,370 kg	1-2
Makaroner, 0,5 kg	1-2
Müsli, 0,75 kg	1
Grötflingor 1 kg	1
Semlemjöl, 2 kg	1
Vetemjöl, 2 kg	0-1
Mjölkpulver, 0,4 kg	1-2
Ärtsoppa, 0,435 kg	1-3
Potatismospulver, 0,2 kg	1-3

En del aktörer hade utöver ovannämnda produkter fortfarande även pasta i ostsås som färdig måltidsingrediens som de tagit emot 2018 att dela ut.

Partnerorganisationernas respons beaktas när produktsortimentet slås fast. Produktsortimentet 2019 motsvarar för det mesta de tidigare årens sortiment, även om det i själva produkterna fanns några förändringar som berodde på att produkterna upphandlats på nytt. I sortimentet 2019 hade potatismospulver i stället av pasta i ostsås utifrån den tidigare responsen på programmet. Förslag till produkter utanför det nuvarande produktsortimentet var knäckebröd, ris, konserverade produkter (t.ex. ananas, köttbullkonserv), glutenfria produkter, tonfisk, riskakor, krossade soja- och bondbönor och linser. Också kaffe, te, kakao, torrjäst, matolja och kryddor har nämnts i andra sammanhang. Det finns kex i 2020 produktsortiment.

Miljö: klimatpåverkan och strävan att minska matavfallet

I samband med beredningen av programmet har de myndigheter som ansvarar för beredningen gjort upp en promemoria om hur konsekvenserna för miljön beaktas vid beredningen av det operativa programmet för bistånd till dem som har det sämst ställt 2014–2020³. Eftersom livsmedlen inom det operativa programmet upphandlas och levereras centraliserat till partnerorganisationerna, hänför sig det operativa programmets direkta miljökonsekvenser i huvudsak till livsmedelstransporterna. De upphandlade volymerna är dock relativt små och därför orsakar den centraliserade upphandlingen och transporten av dem mindre miljökonsekvenser än när varje partnerorganisation själv genomför transporterna. Tillvägagångssättet lättar också på partnerorganisationernas administrativa börda. Den administrativa myndigheten gör en betydande insats när det gäller upphandlingen av produkter och logistiska arrangemang. De upphandlade produktmängderna baserar sig på partnerorganisationernas uppskattning av antalet hjälpbehövande och mängderna livsmedel som delas ut som mathjälp. Partnerorganisationerna gör sin årliga uppskattning av mängderna året före det kommande utdelningsåret. På så sätt kan man vid behov bättre svara mot förändringar i förhållandena vad gäller produktmängder och produktsortiment.

Inom det operativa programmet för bistånd till dem som har det sämst ställt kan partnerorganisationerna dela ut också donerade produkter som mathjälp till mindre bemedlade. När det gäller valet av nya produkter inom programmet beaktas framför allt kvalitetskraven för livsmedlen, att de har lång hållbarhet, är lätta att hantera, att mängden så väl som möjligt motsvarar det uppgivna behovet samt att de kompletterar livsmedelssortimentet med hänsyn till eventuella donerade livsmedel.

En nationell förordning av statsrådet om krisstöd till frukt- och grönsaksproducenter 1331/2015 trädde i kraft 24.11.2015. Vid en sådan gratis utdelning som avses i förordningen går man till väga så att en producent eller en producentorganisation kan avtala om leverans av en produkt för gratis utdelning med samma aktörer som är godkända till EU:s program för livsmedelsbistånd (godkänd med stöd av förordning (EU) nr 223/2014). I praktiken kan producenterna enligt förordningen få stöd då de ger frukt eller grönsaker för gratis

³ Förhandsbedömning av det nationella operativa programmet inom fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (FEAD)

utdelning som livsmedelshjälp till mindre bemedlade via partnerorganisationer som är godkända att ingå i det operativa programmet för bistånd till dem som har det sämst ställt. Producenterna eller producentorganisationerna använde sig inte av stödformen i fråga år 2019.

Partnerorganisationerna ska följa Livsmedelssäkerhetsverket Eviras (numera Livsmedelsverket) anvisning Livsmedel som överläts till livsmedelsbistånd⁴. Anvisningen är riktad i synnerhet till välgörenhetsorganisationer, men också till de myndigheter som utför inspektioner enligt Finlands livsmedelslagstiftning. Syftet med anvisningen är att ge instruktioner för att minska på matsvinnet, utan att för den skull ge avkall på livsmedelssäkerhet, tydliga verksamhetssätt och ansvarsfrågor som rör överlåtelse av livsmedelsbistånd.

I anvisningarna till partnerorganisationerna om det operativa programmet har man särskilt betonat att de grupperingar som tar emot livsmedel ska fästa uppmärksamhet på korrekt förvaring av livsmedlen samt på bäst före-datumen, så att matsvinnet till följd av produkter som farit illa eller blivit för gamla blir så litet som möjligt.

Förberedelser av genomförandet 2020

År 2019 reserverade den administrativa myndigheten totalt 7 955 000,00 euro i finansiering för det fortsatta genomförandet i enlighet med de beviljade fullmakterna. Finansieringen gäller köp av tjänster i anslutning till insats 1 'inköp av livsmedel, mellanlagring av livsmedel och transport till partnerorganisationer' och för tekniskt bistånd i samband med det operativa programmet. Det tekniska biståndets andel av de reserverade medlen var 397 774,00 euro. Beslutet om beviljningsfullmakt inkluderar också ramenlig finansiering som allokerats till 2020. Användningen av beviljningsfullmakter genomförs inom fondförordningens ramar.

I anslutning till beredningen av det fortsatta genomförandet utlystes en konkurrensutsättning av livsmedlen som ska delas ut 2020. Varje år kan den administrativa myndigheten godkänna nya partnerorganisationer genom en kompletterande ansökan som genomförs i samband med de redan tidigare godkända partnerorganisationernas ansökan om följande års livsmedelskvantiteter. År 2019 godkändes inga nya partnerorganisationer.

⁴ Eviras anvisning 16035/2 Livsmedel som överläts till livsmedelsbistånd

2.3 Gemensamma indikatorer

2.3.2 Inputindikatorer

ID	Indikatorer	Enhet	2019
1	Sammanlagda stödberättigande offentliga utgifter som godkänts enligt dokumenten med villkoren för stödet till insatserna ⁵	EURO	7 955 000,00
2	Sammanlagda stödberättigande offentliga utgifter som stödmottagarna haft och betalat vid genomförandet av insatserna ⁶	EURO	4 047 764,61
2a	Sammanlagda stödberättigande offentliga utgifter som stödmottagarna haft och betalat vid genomförandet av insatser som gäller livsmedelsbistånd, när så är relevant	EURO	3 924 307,93
2b	Sammanlagda stödberättigande offentliga utgifter som stödmottagarna haft och betalat vid genomförandet av insatser som gäller grundläggande materiellt bistånd, när så är relevant	EURO	0,00
3	Sammanlagda stödberättigande offentliga utgifter som deklarerats för kommissionen	EURO	4 047 764,61

2.3.2 Utfallsindikatorer för utdelade livsmedel

ID	Indikatorer	Enhet	2019
4	Mängd frukt och grönsaker	Ton	0
5	Mängd kött, ägg, fisk, skaldjur	Ton	216,19
6	Mängd mjöl, bröd, potatis, ris och andra stärkelsehaltiga produkter	Ton	1 201,72
7	Mängd socker	Ton	0
8	Mängd mjölkprodukter	Ton	143,00
9	Mängd fett, olja	Ton	0
10	Mängd färdigmat, andra livsmedel (som inte omfattas av de övriga kategorierna)	Ton	316,30
11	Den sammanlagda mängden utdelade livsmedel	Ton	1 877,21
11a	Andel livsmedel för vilka endast transport, distribution och lagring har betalats av det operativa programmet	%	0
11b	Andel livsmedelsprodukter som medfinansierats genom FEAD som delas ut av partnerorganisationerna.	%	19
12	Det sammanlagda antalet utdelade måltider, helt eller delvis finansierade av det operativa programmet	Antal	74 350
13	Det sammanlagda antalet utdelade livsmedelspaket, helt eller delvis finansierade av det operativa programmet	Antal	323 256

⁵ Innefattar tekniskt bistånd

⁶ Innefattar tekniskt bistånd

2.3.3 Resultatindikatorer för utdelade livsmedel

ID	Indikatorer	Enhet	2019
14	Sammanlagt antal personer som får livsmedelsbistånd	Antal	315 559
14a	Antal barn upp till och med 15 år	Antal	39 111
14b	Antal vuxna 65 år och över	Antal	91 081
14c	Antal kvinnor	Antal	116 213
14d	Antal migranter, deltagare med utländsk bakgrund, minoriteter (inklusive marginaliserade grupper som romer)	Antal	32 345
14e	Antal personer med funktionsnedsättning	Antal	6 780
14f	Antal hemlösa personer	Antal	2 672

2.3.1. Utfallsindikatorer för grundläggande materiellt bistånd

I Finlands operativa program genomförs ingen utdelning av grundläggande materiellt bistånd.

2.3.2. Resultatindikatorer för grundläggande materiellt bistånd

I Finlands operativa program genomförs ingen utdelning av grundläggande materiellt bistånd.